

DENISE F. DOSTATNY¹

GRZEGORZ KLOC¹

WIESŁAW PODYMA¹

GRZEGORZ HODUN²

¹ Krajowe Centrum Roślinnych Zasobów Genowych, Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Rośli — Państwowy Instytut Badawczy

² Zakład Zasobów Genowych Roślin Ogrodniczych — Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach
d.dostatny@ihar.edu.pl

Rola wyjazdów kolekcyjnych w gromadzeniu zasobów genowych Krajowego Centrum Roślinnych Zasobów Genowych*

The role of collection missions in gathering plant genetic resources material for National Polish Gene Bank

Zgodnie z wytycznymi zawartymi w Drugim Globalnym Planie Działań dla Ochrony i Zrównoważonego Wykorzystania Roślinnych Zasobów Genetycznych dla Wyżywienia i Rolnictwa z 2011 roku, Krajowe Centrum Roślinnych Zasobów Genowych (KCRZG) realizuje wyjazdy kolekcyjne w celu zbioru jeszcze istniejących zasobów genowych na terenie naszego kraju, chcąc przyczynić się do minimalizacji utraty różnorodności genetycznej zbieranych populacji.

W ciągu ostatnich 40 lat, Krajowe Centrum Roślinnych Zasobów Genowych w Radzikowie organizowało wyjazdy kolekcyjne głównie na terenie kraju. Głównym zadaniem tych wyjazdów było zabezpieczenie wciąż istniejącego bogactwa genetycznego w ekosystemach rolniczych. Terminy wyjazdów ustalane są zgodnie z czasem dojrzwania nasion, a strategia zbioru jest dostosowana do grupy roślin. Zbiory obejmowały nasiona, cebule, zrazy itp. a obiekty pozyskiwane były głównie z magazynów lokalnych gospodarzy lub zbierane bezpośrednio w terenie.

Podczas wyjazdów wyraźnie można było zaobserwować erozję genetyczną wśród lokalnych odmian roślin uprawnych, jest ona spowodowana uprawą odmian nowoczesnych lub zaprzestaniem uprawy niektórych gatunków. Odnosząc to do terenu

* Prace zostały wykonane w ramach programu wieloletniego „Tworzenie naukowych podstaw postępu biologicznego i ochrona roślinnych zasobów genowych źródłem innowacji wsparcia zrównoważonego rolnictwa oraz bezpieczeństwa żywnościowego kraju” koordynowanego przez IHAR-PIB a finansowanego przez MRiRW.

całego kraju można stwierdzić, że uprawa starych odmian, szczególnie zbóż, zanika. W okresie od 1994 do 2017 roku podczas 82 ekspedycji organizowane przez KCRZG — Radzików zebrano łącznie około 4700 obiektów w tym około 300 obiektów starych i lokalnych odmian zbóż natomiast w okresie dwóch lat, tj. w latach 1984–1985, podczas dwóch ekspedycji zebrano około 150 obiektów i prawie połowę stanowiły stare i/lub miejscowe odmiany zbóż.

Malejąca liczba upraw dawnych i lokalnych odmian w ostatnich 40 latach wskazuje na istotność dalszego gromadzenia zasobów genetycznych poprzez wyjazdy kolekcyjne, jak i obserwowanie wzrastającej erozji genetycznej w Polsce.